

توسعه «مکران»؛ نیازمند تکمیل پروژه های نفت و پتروشیمی

در آسیب شناسی این موضوع نظرات و مقالات و برنامه های گوناگونی ارائه شده و نیازمند عزم جدی و هم افزایی تمام ارکان اقتصادی کشور در کاهش این وابستگی است؛ اما آنچه می خواهیم به آن پردازیم نقاط قوت این حوزه است. آنچه امروز نیاز بازارهای جهانی است و به هیچ عنوان بر سر آن تعارف ندارند و وارد تحولات با ریسک بالا نمی شوند. تامین انرژی و مشتقات نفت و گاز که به عنوان نیاز اصلی بازارهای جهانی مطرح است؛ به وفور در کشور ما وجود دارد و قریب به هفت دهه موتور محرک اقتصاد کشور بوده است و البته از محل درآمد این محصولات گام های موثری در توسعه صنعت برداشته شده است. اما آنچه تاکنون اتفاق افتاده با ظرفیت موجود کشور همخوانی نداشته و ضرورت دارد در راستای تامین نیاز بازارهای جهانی اقدامات موثر صورت گیرد. شاید در نگاه اول بیان این موضوع کمی از واقعیت امروز اقتصاد کشور فاصله داشته باشد، اما با پاسخ به چند سوال می توان اندکی از شدت ابهامات کاست.

جغرافیا دلیل کندی تکمیل زنجیره تولید

در همین راستا رئیس «گروه توسعه سواحل مکران» در گفت و گویی با «دنیای اقتصاد» با بیان چالش ها و ظرفیت های این حوزه در کشور درباره این سوال که خام فروشی نفت و گاز تا چه زمان اولویت اول است، می گوید: نظام برنامه ریزی کشور به موازات کاهش وابستگی اقتصاد به نفت، موضوع کاهش خام فروشی و ایجاد ارزش افزوده را جزو برنامه های کشور قرار داده است، اما تاکنون به آن هدف متعالی نرسیده است. وحید رازافزون می افزاید: یکی از مهم ترین دلایل آن بی توجهی به توسعه صنایع پایین دستی و فقدان تناسب آن به لحاظ ظرفیت تولید با میزان منابع موجود است. به اعتقاد وی کندی جریان تکمیل زنجیره تولیدی پایین دست در این حوزه دلایل مختلفی دارد که یکی از مهم ترین آنها جغرافیای کشور است. به گونه ای که طی سه دهه گذشته تمرکز توسعه صنایع نفت و گاز و پتروشیمی در جنوب غرب کشور بوده که به واسطه ضرورت رعایت الزامات زیست محیطی و اکولوژیکی منطقه محدودیت هایی وجود دارد. به گفته رازافزون البته وجود منابع و ذخایر نفت و گاز در این محدوده، دلیل اصلی این تمرکز است و بر همین اساس درمی یابیم یکی از راه های ایجاد شتاب در توسعه صنایع پایین دستی و رهایی از خام فروشی صرف، انتقال این منابع به نقاط دیگری از کشور است.

سه مولفه رشد سواحل مکران

رئیس «گروه توسعه سواحل مکران» در پاسخ به این سوال که طرح های توسعه ای نفت و گاز در کدام بخش از کشور رقم خواهد خورد، می گوید: با بررسی جغرافیای کشور و بر اساس مولفه هایی نظیر دسترسی به آب های آزاد، تامین نیروی کار، مکان اجرا و پیاده سازی طرح های توسعه ای همه جانبه و چندبعدی که پیش نیاز این صنایع است درمی یابیم سواحل دریای عمان بهترین موقعیت را برای تبدیل به هاب جدید انرژی در کشور دارد. رازافزون اعتقاد دارد با همین رویکرد و بر اساس همین ظرفیت ها طی یک دهه گذشته طرح توسعه سواحل مکران (حدفاصل میناب استان هرمزگان تا گواتر در منتهی الیه شرق مرز آبی کشور در استان سیستان و بلوچستان) در دستور کار دستگاه های اجرایی قرار گرفته است. به گفته وی شناسایی جغرافیای جدید به تنهایی پاسخگوی این سوال نیست و موضوعات مهم تری نظیر تکمیل زیرساخت های اساسی، توسعه زیرساخت های اقتصادی و ایجاد جذابیت اقتصادی برای سرمایه گذاران در این بخش از اهمیت بالایی برخوردار است.

رونق صنعتی منطقه چابهار در گرو اتمام پروژه خط انتقال گاز

وی در ادامه درباره اقداماتی که در حوزه تامین منابع نفت و گاز در منطقه مکران صورت گرفته است تصریح می‌کند: در حوزه تامین گاز، شرکت ملی گاز ایران دو پروژه مهم در منطقه مکران را در دست اجرا دارد. ابتدا خط انتقال گاز از ایرانشهر به چابهار که از سال ۹۶ شروع شده و در چهار قطعه در حال اجراست که تاکنون حدود ۷۰ درصد پیشرفت داشته است. رازافزون ادامه می‌دهد: ورود گاز طبیعی به شهر چابهار، به عنوان یکی از نقاط کانونی توسعه در سواحل مکران می‌تواند نیاز گاز طبیعی مردم در این منطقه و شهرهای مجاور را تامین کند؛ اما مصرف خانگی گاز سهم کوچکی از میزان ورودی به این منطقه را شامل می‌شود و عمده مصرف آن در مجتمع پتروشیمی چابهار، بخشی دیگر از موارد مصرفی در مجتمع فولاد ۱/۶ میلیون تن به عنوان دو صنعت بزرگ در این منطقه و نیز نیروگاه سیکل ترکیبی چابهار هم پس از تکمیل از دیگر مصرف‌کنندگان گاز خواهد بود.

وی می‌افزاید: البته بهره‌مندی این منطقه از گاز موجب خواهد شد تا سرمایه‌گذاری صنایع مرتبط شتاب بیشتری بگیرد، همان‌طور که در حال حاضر طرح احداث کارخانه فولاد ۱۰ میلیون تن در منطقه آزاد به عنوان یک مگا پروژه در دستور کار قرار گرفته است. آنچه مسلم است رونق صنعتی منطقه چابهار به اتمام پروژه خط انتقال گاز وابسته است، به همین دلیل هم شرکت ملی گاز در این زمینه اهتمام ویژه‌ای داشته و با استفاده از منابع داخلی خود درصدد تکمیل پروژه است. وی پیش‌بینی می‌کند با برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده در سال ۱۴۰۲ این پروژه به بهره‌برداری برسد.

تکمیل فاز نهایی تا ۱۴۰۳

رئیس «گروه توسعه سواحل مکران» با اشاره به اینکه پروژه مهم دیگر در حوزه گاز، خط انتقال گاز از خط لوله هفتم به میناب، سیریک، کوه مبارک و جاسک است می‌گوید: این خط انتقال علاوه بر اینکه نیاز ساکنان منطقه به گاز طبیعی را تامین می‌کند، می‌تواند موجب رونق و توسعه اقتصادی در این منطقه باشد. وی می‌افزاید: مناطق مهمی مثل کوه مبارک و جاسک که به عنوان پهنه صنایع انرژی در سند توسعه سواحل مکران پیش‌بینی شده بر اهمیت اجرای این پروژه افزوده است. به همین دلیل نقش گاز در توسعه اقتصادی، زیرساختی و اجتماعی منطقه از اهمیت فراوانی برخوردار است. به گفته وی خط لوله انتقال گاز به شرق هرمزگان در حال حاضر حدود ۴۰ درصد پیشرفت دارد و انتظار می‌رود تا نیمه اول سال آتی به ایستگاه اول در شهرستان میناب برسد و در فاز نهایی طبق برنامه‌ریزی انجام شده تا پایان سال ۱۴۰۳ تکمیل خواهد شد.

قطب جدید نفتی با تکمیل انتقال نفت به جاسک

رازافزون در حالی که انتقال نفت به جاسک را حوزه دیگری معرفی می‌کند که در رونق اقتصاد ملی و محلی نقش بسزایی دارد می‌گوید: این پروژه که مرحله اول آن در تیرماه سال جاری به بهره‌برداری رسید، ظرفیت انتقال روزانه ۳۰۰ هزار بشکه نفت را دارا است. با تکمیل این پروژه مضاف بر اینکه ظرفیت صادرات نفت کشور تا یک میلیون بشکه در روز افزایش پیدا می‌کند، قطب جدید نفتی در منطقه جاسک به عنوان یک نقطه مهم و استراتژیک در غرب آسیا شناخته می‌شود. رئیس گروه توسعه سواحل مکران معتقد است: در کنار این مزیت‌ها، انتقال نفت به جاسک باعث خواهد شد پهنه‌ای در منطقه شکل بگیرد که در آن صنایع وابسته به نفت مانند پتروشیمی، پتروپالایش، پالایشگاه‌ها و ... ورود کنند و با ایجاد ظرفیت‌های تولید فرآورده‌های نفتی بتوانند علاوه بر تامین نیازهای داخلی، ظرفیت‌های صادراتی را نیز افزایش دهند. این فرآیند که باعث جلوگیری از خام‌فروشی نیز خواهد بود هم به نفع اقتصاد ملی و هم به نفع اقتصاد محلی است.

پتروشیمی چابهار بزرگ‌ترین پروژه سرمایه‌گذاری مکران

به گفته وی حوزه سوم اما شرایط متفاوتی دارد. احداث مجتمع پتروشیمی در چابهار به عنوان بزرگ‌ترین پروژه سرمایه‌گذاری در منطقه مکران با برآوردی حدود ۶۰ هزار میلیارد تومانی از سال ۹۳ شروع شده و انتظار می‌رود اولین پلنت آن تا سه سال آینده به بهره‌برداری برسد. این مجتمع که به عنوان سومین قطب پتروشیمی کشور در دستور کار قرار گرفته است برای تامین زیرساخت‌های مورد نیاز نظیر آب صنعتی و گاز در منطقه سرمایه‌گذاری کرده و مصداق عینی مشارکت بخش‌های غیردولتی در تامین زیرساخت‌های اقتصادی به شمار می‌رود.

رازافزون زمان اجرا و به بهره‌برداری رسیدن این طرح‌ها و تناسب آن با وضع اقتصاد کشور را از دو منظر قابل بررسی دانسته و می‌گوید: نکته اول مدت زمان اجرای پروژه‌ها است که تجربه نشان داده اجرای آنها با وقفه همراه است. چنان‌که خط انتقال گاز با وقفه‌ای حدود دوساله ادامه پیدا کرد یا خط انتقال نفت به جاسک که در مرحله لوله‌گذاری مطابق برنامه پیش رفت، ولی در تکمیل تاسیسات دریایی دچار رکود و کندی شده که نیازمند توجه ویژه دستگاه متبوع در تکمیل و راه‌اندازی نهایی این سایت است؛ بنابراین می‌توان این‌گونه بیان کرد که بهره‌برداری از این چند پروژه مهم و کلیدی نقطه آغاز اجرای پروژه‌های متوسط و کوچک در تکمیل زنجیره ارزش‌آفرینی است.

وی در پایان با اشاره به اینکه تسریع در اجرای این پروژه‌ها باید جزو اولویت‌های متولیان باشد می‌افزاید: دومین نکته زمان مناسب برای نقش‌آفرینی در اقتصاد کشور و اثرگذاری در دیپلماسی اقتصادی کشور است. با توسعه صنایع وابسته به نفت و گاز، افزایش ظرفیت صادرات نفت و همچنین بهره‌گیری از ظرفیت‌های علمی و به روز این حوزه در بهره‌برداری از این طرح‌های بزرگ و ملی است که می‌توان ابزارهای مناسب برای صیانت از اقتصاد کشور در برابر آسیب‌های بیرونی نظیر تحریم و امثال آن را به مرحله عمل درآورد.

